POLIISI
POLIISIHALLITUS

26.5.2025

Eduskunnan lakivaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto asiassa: E 39/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n sisäisen turvallisuuden strategiasta ’’ProtectEU’’

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt toimialaansa kuuluvien kysymysten osalta poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selvitykseen EU:n sisäisen turvallisuuden strategiasta.

ProtectEU eurooppalainen sisäisen turvallisuuden strategia käsittelee laaja-alaisesti eri oikeus- ja sisäisen turvallisuuden alaan kuuluvia ajankohtaisia teemoja, rakenteita, tulevaa aihetta koskevaa kehitystä sekä toimenpiteitä.

Poliisihallituksen tehtävänä on suunnitella, johtaa, kehittää ja valvoa poliisitoimintaa ja sen tukitoimintoja. Poliisihallitus on keskusvirasto, joka johtaa ja ohjaa operatiivista poliisitoimintaa. Poliisihallitus vastaa siitä, että kansalaiset saavat poliisin palveluja tasapuolisesti ja laadukkaasti eri puolilla Suomea. Näistä lähtökohdista huomioiden, EU:n sisäisen turvallisuuden strategia näyttäytyy ajankohtaisena tilannekatsauksena sisältäen tärkeinä pidettäviä toimenpidesuunnitelmia. Huomionarvioista on erityisesti se, että turvallisuusuhat eivät pysähdy EU:n tai Suomen rajoille.

EU:n sisäisen turvallisuuden strategiaa koskeva E-kirje käsittää seuraavia poliisihallituksen toimialaan kuuluvia lainsäädäntöehdotuksia:

<u>Europol</u>

Komissio tulee antamaan Europolia koskevan lainsäädäntöehdotuksen ensi vuonna ja on erinomaista, että jäsenvaltiot on sidottu säädösmuutosta koskevaan työhön mukaan komission kuulemisen ja asiantuntijatyöryhmän muodossa.

Europol kykenee jo nyt tukemaan jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisia operatiivisessa toiminnassa laajasti, mutta nykyistä Europolin säädöstä ei hyödynnetä täysimääräisesti. Yhtenä esimerkkinä on säädöksen sisältämä jäsenvaltioita koskeva velvoite toimittaa tietoa Europolille.

Lainvalvontaviranomaisten näkökulmasta on lisäksi tärkeää pohtia, minkälaisia rikoksia hybriditoiminnaksi koetuissa tapauksissa kokemuksemme mukaan tehdään. Europol-asetuksen rikoslistaa voitaisiin täydentää tällaisilla rikoksilla. Lainvalvontaviranomaiset ovat ensivasteen toimijoita esimerkiksi kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvissa uhissa ja toiminnoissa. Käytännössä tällöin tutkimme törkeää vahingontekoa tai tuhotyötä. Suomella on omakohtaista kokemusta näistä.

<u>Laillinen pääsy tietoon (Access to data)</u>

Perusmuistiossa on tuotu hyvin esiin komission suunnitelmat lainvalvontaviranomaisten tietoon pääsystä yksittäistapauksissa. Ongelma koskee erityisesti päästä päähän salattua

viestintää, johon pääsystä on säädetty poliisin osalta poliisilaissa ja pakkokeinolaissa, mutta haasteet liittyvät myös laitteilla olevaa dataan. On löydettävä sellaiset tekniset ja oikeudelliset ratkaisut, jotka mahdollistavat yksittäistapauksissa tietoon pääsyn.

Komissio tai jäsenvaltiot eivät ole hakemassa ratkaisuita, jotka mahdollistaisivat kaikkeen sähköiseen viestintään pääsyä, vaan pyrkimyksenä on selvittää, minkälaisia keinoja olisi mahdollista kehittää yhdessä teknologiasta vastaavien yritysten kanssa, jotta pääsy tietoon voitaisiin saada ja tieto olisi luettavassa muodossa. Kuten perusmuistiossa on todettu, niin ”EU-tasolla kehitetään sellainen tasapainoinen, teknologianeutraali ja perusoikeuksia kunnioittava oikeasuhtainen lähestymistapa tietoon pääsyyn parantamiseksi, joka samanaikaisesti huomioi tarpeen turvata vahva salaus sekä viranomaisten laissa tarkkarajaisesti määritelty mahdollisuus yksittäistapauksissa päästä salattuihin tietoihin ja sähköiseen aineistoon.” Tiekartan laatiminen on siksikin tärkeää, että asiasta voidaan keskustella rakentavasti ja löytää sellaisia ratkaisuja, jotka palvelevat yhteiskuntaa ja varmistavat luottamuksellisen tiedon käsittelyn asianmukaisesti.

Kuten perusmuistiossa on mainittu, niin yksi merkittävä yhteistyön muoto ongelman ratkaisemiseksi voi olla se, että kun uutta teknologiaa kehitetään, niin kehityksessä huomioidaan aiempaa paremmin myös tarpeet, joiden avulla voidaan varmistaa tietoon pääsy myös uusia teknologioita käytettäessä.

Lainsäädäntöehdotus järjestäytynyttä rikollisuutta koskevien sääntöjen uudistamiseksi (2026)

Järjestäytynyt rikollisuus hyödyntää muuttuvaa toimintaympäristöä ja leviää nopeasti. Se hyötyy kehittyneistä teknologioista, toimii useilla lainkäyttöalueilla ja sillä on vahvat yhteydet EU:n rajojen ulkopuolelle. Koska uhkat ovat monitahoisia ja ylikansallisia, EU:n tason koordinointi ja tuki on ratkaisevan tärkeää.

Komissio aikoo tarkastella alan vanhentunutta lainsäädäntöä ja ehdottaa järjestäytynyttä rikollisuutta koskevan lainsäädäntökehyksen uudistamista rikostorjunnan vahvistamiseksi. Jäsenvaltioiden välillä tulisi saavuttaa yhtenäiset määritelmät järjestäytyneen rikollisuuden toimintamuodoille ja rikollisverkostoille. On selvää, että epäyhtenäinen rikollisverkostojen määrittely haittaa tuloksellista rikosoikeudellista reagointia ja valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä.

Tony Everhall Poliisitarkastaja